

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “อทุฐ — ไม่ยั่งยืน”

อทุฐ อ่านแบบภาษาบาลีว่า อัถ - ทุ - วะ มาจากคำว่า น (ไม่) แปลง น เป็น อ กับคำว่า ฐ (ยั่งยืน) ซ้อน ทุ รวมกันเป็น อทุฐ แปลว่า ไม่ยั่งยืน แสดงถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปของสภาพธรรมนั่นเอง ชีวิตของแต่ละบุคคล ก็ไม่ยั่งยืน เพราะเป็นจิตแต่ละขณะ แม้จะกล่าวว่าชีวิตในภพหนึ่งชาติหนึ่ง ก็สั้นแสนสั้น ไม่นานก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น ความตายจะต้องมีกับทุกคนอย่างแน่นอน เพียงแต่ไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าจะเป็นวันใด เมื่อใด

ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท แสดงถึงความไม่ยั่งยืนของชีวิตเพื่อความไม่ประมาท ดังนี้ คือ

“ชีวิตของเราไม่ยั่งยืน ความตายของเราแน่นอน เราพึงตายแน่แท้ ชีวิตของเรามีความตายเป็นที่สุด ชีวิตของเราไม่เที่ยง”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรชานั้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของคำสอนล้วนเป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูล เป็นเครื่องเตือนที่ดีในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษา มีความเข้าใจถูก เห็นถูก มีความประพฤติที่ดีงามทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ชัดเกลากิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต จนกระทั่งสูงสุด เพื่อความเป็นผู้หมดจดจากกิเลส ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น

เป็นความจริงที่ว่า ตราบใดที่ยังไม่ได้ดับกิเลสทั้งปวงจนหมดสิ้น การเวียนว่ายตายเกิดย่อมมีอยู่ ตราบนั้น ไม่เป็นสุคติภูมิ ก็เป็นทุคติภูมิ ตามกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือถ้าเป็นผลของกุศลกรรมก็ทำให้ไปเกิดในสุคติภูมิ เกิดเป็นมนุษย์หรือเกิดเป็นเทวดา แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรมก็ทำให้ไปเกิดในอบายภูมิ เป็นสัตว์นรกบ้าง เป็นเปรตบ้าง เป็นอสุรกายบ้าง เป็นสัตว์ดิรัจฉานบ้าง ตามสมควรแก่กรรมของแต่ละบุคคลที่ได้กระทำมา

การเกิดในภพหนึ่งชาติหนึ่งนั้น สั้นมาก ไม่ยั่งยืนเลย ความเกิดยังเป็นไปตราบใด ความตายก็ย่อมมีอยู่ตราบนั้น แม้จะเกิดเป็นเทวดามีความสุข สะดวกสบายทุกอย่าง แต่ถึงอย่างไรในที่สุดก็ต้องเคลื่อนจากความเป็นเทวดา แม้เกิดมาเป็นมนุษย์ก็เป็นเช่นเดียวกัน เกิดมาในแต่ภพแต่ละชาติก็ต้องสิ้นสุดที่ความตายทั้งนั้น เกิดแล้วก็ต้องจะจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น ยังต้องเดินทางต่อไปในสังสารวัฏฏ์ มีการเกิดอยู่ร่ำไป ตราบใดที่ยังไม่หมดกิเลส ซึ่งก็ไม่พ้นไปจากความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรมนั่นเอง ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมแต่ละหนึ่งๆ เท่านั้น

ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏแล้วก็หมดไป ชีวิตเป็นจิตแต่ละขณะๆ จิตทุกขณะเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ไม่มีอะไรเหลือเลยจริงๆ ดำเนินไปอย่างนี้ จากภพหนึ่งไปอีกภพหนึ่ง และเป็นอย่างนี้มาแล้วนับชาติไม่ถ้วน เมื่อเป็นเช่นนี้ สิ่งที่เราควรสะสมไปทุกภพทุกชาติ นั่นก็คือ กุศล ความดีประการต่างๆ รวมถึงการอบรมเจริญปัญญาซึ่งจะเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก ในลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงด้วย เพราะเหตุว่าถ้าไม่มีการอบรมเจริญปัญญา จนกระทั่งถึงขั้นที่จะดับกิเลสทั้งหลายทั้งปวงได้อย่างเด็ดขาดแล้ว สังสารวัฏฏ์ก็ไม่มีวันจบสิ้น การเดินทางไกลกล่าวคือ สังสารวัฏฏ์ก็ยังมีอีกต่อไป ดังนั้นจึงต้องค่อยๆ สะสม อบรมเจริญขึ้นทีละเล็กทีละน้อย เริ่มจากการฟัง การศึกษาไปตามลำดับ การฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นเหตุให้ความเข้าใจถูก เห็นถูก คือ ปัญญาเจริญขึ้น เมื่อปัญญาเจริญขึ้น ก็จะเป็นเครื่องเกื้อกูลให้มีความประพฤติดีที่ดียิ่งขึ้นทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ตามระดับขั้นของปัญญา สะสมเป็นอุปนิสัยที่ดีต่อไป จนกว่าจะถึงวันที่ได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม ดับกิเลสได้ในที่สุด เพราะเหตุว่า **ปัญญานำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นกุศลเท่านั้น ไม่มีทางที่ปัญญาจะนำพาไปในทางที่ผิด**

จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาว่า ชีวิตไม่ยั่งยืน จะอยู่ในโลกนี้อีกไม่นาน แต่ละชีวิตก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น แต่จะจากไปแบบไหน แบบที่ไม่รู้เหมือนเดิม ไม่ได้สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ตายแล้วเกิดอีก ก็ไม่รู้อีก หรือว่ามีการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมสะสมความเข้าใจถูก เห็นถูก เป็นที่พึงต่อไป.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]